

EDITIE EN INLEIDING W. BERGSMAS

ENEGE GEDENCKWERDEGE GESCHIEDENISSEN

*Kroniek van de Friese militair
Poppo van Burmania uit de
Tachtigjarige Oorlog*

‘Gesien ende bij gewesen’

Anno 1638 den 19. januarij vermeenden de Spaenske de stat Maestrich[t] met verraet van binnen ontren[t] onse L. Vrouwenpoort bij S. Pitsbergh in te nemen, maer vorde de saterdaegs ontdeekt als sij het de maendaghs in 't werck solden stellen. Den verraeders, waeronder ock veel geestlijcke personen waeren, sijn den 20. april volgens haer verdiensten geexecutert, als met naemen Claude de la Tour, een Burgunder soldaet ende sijn huisfrow, Aques van Buorij ende Lenert Kaeter, een metselaer, sijn onthoeft ende geverdelt ende de coppen op staecken gestelt.' Tot in detail beschrijft Poppo van Burmania wat er met deze verraeders in Maastricht is gebeurd. Poppo zit er dan ook dicht bovenop, want hij vecht als kapitein van het Staatse leger tegen de Spanjaarden. Poppo van Burmania werd op 2 augustus 1603 'in den oorloch gebooren' te Oostende. Op negentienjarige leeftijd begon hij als vaandrig waarna hij promoveerde tot kapitein en uiteindelijk luitenant-kolonel. Hij trok met zijn troepen steeds heen

en weer door de Nederlanden. Toen hij 71 jaar oud was, werkte Poppo zelfs nog als luitenant-kolonel en commandant van de lijfgarde van stadhouder Hendrik Casimir II. Dit boek bevat de originele tekst van Poppo waarin hij zijn belevenissen opschrijft van 1602 tot en met 1674. Voorafgaand aan deze 'geschiedenissen' heeft Wiebe Bergsma de context en het belang van de tekst uitgelegd. Poppo en zijn vrouw Clara van Andrae behoorden tot de Friese adel en er wordt in de inleiding aandacht besteed aan de netwerken waarin zij zich bevonden. Bergsma heeft ook een uitgebreid notenapparaat aan het verhaal toegevoegd waarin hij sommige stukken tekst van extra uitleg voorziet en verwijst naar archiefstukken en andere studies. Achter in het boek is een verklarende woordenlijst te vinden. Wat is het voor type tekst? Het is een egodocument, maar het is niet duidelijk waarom en wanneer Poppo het geschreven heeft. Het zal in ieder geval vóór 1650 geschreven zijn, want in dat jaar kwam een deel

van het werk uit. Poppo zegt zelf dat het gaat om '[geschiedenissen] dewelke hij eensdeels gesien over ende bij gewesen is, anderdeels van geloefwerdege mannen gehoort ende verstaen heeft'. Volgens Bergsma is een tekst van een Friese edelman in de zeventiende eeuw al bijzonder en is een halve eeuw militair leven beschreven door een soldaat zélf uniek in de geschiedenis van de Republiek. In zijn werk vertelt Poppo vooral veel over belegeringsgeschiedenissen, 'musquetskoegel[s]' vliegen je om de oren. Niet gek in een tijd waarin vrede steeds van korte duur was. Daarnaast komen onder andere de Oranjes, de Friese Nassaus, Europese vorsten, hun huwelijken en ziekten als de pokken ter sprake. In 1626 merkt Poppo bijvoorbeeld op dat het leger door ziektes met een derde verminderde. Hij werd zelf ook ziek en werd halfdood met een schip naar Franeker vervoerd. Zijn arts, professor Venshemius, had hem zelfs al opgegeven. Gelukkig kan Poppo na afloop vertellen: 'Maer naest de hulpe van Godt, so is mijn opinie, dat ik naergens hulpe van hebbe gekregen als van eerdtbeijen te eten.'

De overgang van de inleiding naar de oorspronkelijke tekst is wennen. Het lezen van een tekst uit de zeventiende eeuw vergt meer concentratie. Aan de andere kant zijn enkele fragmenten heel bruikbaar om leerlingen kennis laten maken met een man die midden in de Opstand stond. Als primaire bron is de tekst van Poppo heel geschikt om in een (bovenbouw)klas te gebruiken.

Lisa Oskamp

Enege gedenckwerdege geschiedenissen. Kroniek van de Friese militair Poppo van Burmania uit de Tachtigjarige Oorlog

Poppo van Burmania, ingeleid door W. Bergsma
Uitgeverij Verloren, Hilversum 2012, 230 blz., € 25